

KLAGANDE

Stena Metall AB, Box 4088, 400 40 Göteborg
Ombud: Jur.kand. MC, Wistrand Advokatbyrå, Box 11920,
404 39 Göteborg

MOTPART

Länsstyrelsen i Kalmar län, 391 86 Kalmar

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsens beslut den 1 juli 2008, dnr 555-12741-03, bilaga 1

SAKEN

Föreläggande om kompletterande undersökningar av mark

DOMSLUT

Miljödomstolen ändrar föreläggandet endast genom att ordet "östra" i punkt 3 ändras till "västra" samt genom att tidpunkten för när föreläggandet senast skall vara utfört sätts till sex månader efter att denna dom vunnit laga kraft.

Miljödomstolen avslår överklagandet i övrigt.

BAKGRUND

Länsstyrelsen har förelagt Stena Metall AB vid vite om 100 000 kronor att utföra kompletterande undersökningar och provtagningar av mark inom fastigheten Snickaren 2 i Nybro kommun. Senast den 31 december 2008 ska dessa ha redovisats.

YRKANDEN M.M.

Stena Metall AB (nedan Stena) har överklagat Länsstyrelsens beslut och yrkat att beslutet undanröjs avseende punkterna 1-4 samt att punkten 5 ges lydelsen; "Stena skall senast tre månader efter att beslutet vunnit laga kraft till länsstyrelsen inkomma med en samlad riskbedömning enligt Mifo (NV Rapport 4918) upprättad

med utgångspunkt i befintligt undersökningar och resultat”. Till stöd för sin talan har Stena anfört bl.a. följande.

Bakgrund

Verksamheten för återvinning av järn- och metallsrot, pappersavfall samt mellanlagring av blybatterier på fastigheten Snickaren 2 i Nybro har bedrivits i olika omfattning sedan 1951. Stenas verksamhet avvecklades under år 2000. Fastigheten såldes 2003 och ägs numera av en däckverkstad. Fastigheten har tidigare varit föremål för tre miljögeotekniska undersökningar åren 1995, 2004 och 2005. Vid den undersökning som utfördes 1995 kartlades föroreningssituationen i mark genom provtagning och kemiska analyser. Fältarbetet innefattade jordprovtagning med borrhandsvagn vid sju punkter samt en referenspunkt, grundvattenprovtagning i två punkter, provberedning samt fältmätning med PID-instrument på samtliga prover. Vid den kemiska analysen utfördes sex laboratorieanalyser avseende tungmetaller (Cu, Cr, Cd, Hg, Ni, Pb och Zn), fem analyser av petroleumkolväten och en PAH-analys. Undersökningen ledde till slutsatsen att marken inom fastigheten hade förorenats av verksamheten och att framför allt höga halter av bly, koppar och zink påträffats i det ytliga marklagret. Endast enstaka prover innehöll förhöjda halter av petroleumkolväten.

Risken för att föroreningarna skulle påverka omgivande markområden bedömdes som liten och att inga ytterligare undersökningar ansågs nödvändiga då skyddsvärda objekt saknades i fastighetens närhet. Efter 1995 men innan verksamheten avslutades gjordes asfaltering på en större del av fastigheten. I samband med dessa arbeten schaktades massor bort och nytt bärlager lades på gården.

Undersökningen den 29 september 2004 föregicks av en dialog med länsstyrelsen avseende omfattning av utredningen. WSP, som utförde denna utredning, kompletterade det ursprungliga förslaget till genomförande med bland annat ytterligare grundvattenrör och analys av material som fås upp i samband med installationen av grundvattenrör i enlighet med länsstyrelsens förslag. I utredningen utfördes jordprovborrning med skruvborr i fem punkter, installation av fyra

grundvattenrör och provtagning av grundvatten i dessa. Laboratorieanalyser gjordes av bland annat metaller i åtta jordprov, pH i två jordprov, PCB i två jordprov, oljekolväten i fem jordprov, metaller och pH i tre grundvattenprov samt oljeindex i tre grundvattenprov. Vid undersökningen fann man att förorening av bly och koppar som överskred det generella riktvärdet för mindre känslig markanvändning förekom i jordprov från två borrhåll. Dock ansåg man att halterna i mark inte kunde orsaka läckage till grund- eller ytvatten i sådan mängd att det innebar någon hälso- eller miljömässig risk. Analyser av oljekolväten på jordprov visade att oljehalterna understeg Naturvårdsverkets riktvärden.

År 2005 kompletterade WSP utredningen med ytterligare prover på grundvatten och laboratorieanalyser av metaller och oljekolväten. Även vid denna undersökning fann man att både riktvärden för bly samt oljekolväten i vatten innehölls och att det inte fanns någon risk för exponering av föroreningen för personal vid verkstaden, även om fastigheten skulle komma att nyttjas för andra industriändamål i framtiden.

Vid möte med länsstyrelsen den 16 oktober 2007 framkom uppgifter om att tömning av batterisyra från blybatterier förekommit på fastigheten under 1960-talet. Att spill från batterihanteringen hade förekommit konstaterades redan vid undersökningen 1995, dock utvecklades inte detta uttalande då vidare.

I vissa delar av föreläggandet krävs förtydligande. Enligt punkt 3 skall provtagning göras på den grusade ytan i öster. Av situationsplanen och beskrivningen av fastigheten framgår att det inte finns någon grusad yta i öst men att en sådan finns i väster. Vidare är det inte helt klarlagt var batterihanteringen som avses i punkten två har förekommit. Det är troligare att hanteringen som avses skedde längs med byggnadens södra vägg än längs med fastighetens södra långsida såsom anges i föreläggandet. Området längs med byggnaden är numera asfalterat.

Vidare så har länsstyrelsen inte tidigare kommunicerat beslutet med Stena.

Punkt 1-4

Det stora antalet provpunkter och laboratorieanalys som undersökningarna sammantaget har omfattat ger mot bakgrund av fastighetens storlek ett relevant underlag för bedömningen av föroreningssituationen på fastigheten. Vid de omfattande undersökningar som företagits på fastigheten, 1995 samt 2004 med komplettering 2005, har det konstaterats att föroreningssituationen på fastigheten domineras av metallerna bly, koppar och zink. Uppmätta halter kolväten låg långt ifrån de generella riktvärden för mindre känslig markanvändning. Likaså kan konstateras att man vid provtagningstillfället 2004 har använt sig av oljeindex för analys av oljekolväten i vatten medan man vid senare provtagningar har analyserat fraktioner av alifater, aromater och PAH. Slutsatsen av de noggrannare analyserna 2005 innebär att det uppskattade utläckaget från fastigheten om 0,5 kg olja per år är kraftigt överskattat.

Ytterligare analys av alifatiska och aromatiska kolväten kan med hänsyn till vad som angetts ovan inte anses motiverad. Inte heller uppgifterna om hantering av blybatterier torde motivera ytterligare provtagning av kolväten. Vad gäller metaller har de tidigare undersökningar som företagits av WSP visat att halterna inte kan orsaka utläckage till grund- och ytvatten i sådan mängd att det innebär någon hälso- eller miljömässig risk även för det fall att asfalten skulle avlägsnas från markytan. Det bör återigen påpekas att fastigheten har asfalterats och enligt uppgift från såväl före detta filialchef som miljökontoret har man "hyvlat av det ytliga lagret" inför asfalteringen. Därtill skall läggas att det spill som har skett för nära 50 år sedan har exponerats för perkolerande nederbörd och att förhållandet mellan metallhalter i jord och halter i grundvatten visar att metallerna har bundits hårt i jorden. Oljehalterna i jord är inte så höga att de utgör någon hälsomässig risk, än mindre någon miljömässig sådan.

I den jordvolym som potentiellt kan vara kontaminerad, cirka 1 200 m³, har totalt 13 metallanalyser gjorts. Dessa har, då marken bedömts ha tillförts föroreningar från markytan, koncentrerats till markens överyta, ned till ett djup av 0,6 m. Det framgår av undersökningen från 2004 att föroreningen klingar av med tilltagande jorddjup.

Detta förhållande stämmer väl överens med det som normalt förekommer vid denna typ av anläggningar. Provtagning och analys av jord som ligger djupare än 0,6 m under markytan är därför inte meningsfull. Med beaktande av att läckage från batterier tidigare varit känt samt att tidigare undersökningar av grundvatten visat på värden som ligger väl inom det riktvärde på 10 µg/l avseende bly som angivits för grundvatten från förorenade bensinstationer torde inte de mer detaljerade uppgifter som framkommit gällande hanteringen av blybatterier på fastigheten utgöra grund för länsstyrelsen att förelägga Stena att utföra ytterligare utredningar.

Mot bakgrund av det ovanstående är det klarlagt att det är oskäligt, och i vissa fall även gagnslöst, att utföra de ytterligare jordprov som länsstyrelsen föreskrivit. WSP:s samtliga provtagningar har föregåtts av en dialog med länsstyrelsen. Analyserna har gjorts enligt branschmässig praxis och någon anledning att ifrågasätta resultaten samt slutsatserna av WSP:s utredningar finns inte.

I sammanhanget kan noteras att metallhalterna i jordproven tagna 2004 är lägre jämfört med resultaten från undersökningen 1995. Vid jämförelse av resultaten får beaktas att fastigheten varit föremål för markarbeten efter provtagningen 1995 och att delar av markens överyta, i vilken föroreningarna bedöms vara koncentrerade, har schaktats bort i samband med asfaltering av fastigheten. Variationen torde vidare ligga inom ramen för den naturliga fördelning som uppstår vid provtagning från ett antal olika provpunkter inom en fastighet. Beträffande oljekolväten vill Bolaget åter framhålla att undersökningarna genomförts med olika analysmetoder varför en direkt jämförelse av analysresultaten inte låter sig göras.

Enligt uppgift har ett bärlager anlagts i samband med asfalteringen. Uppgiften har dock inte kunnat verifieras. Frågan torde sakna egentlig betydelse för tolkningen och utvärderingen av föroreningssituationen på fastigheten.

Punkt 5

Redan med befintliga utredningar finns tillräckligt underlag för att göra bedömningar/riskklassificering enligt MIFO fas 2. Fastighetens storlek samt antalet

provpunkter gör att man har en god översiktlig bild av föroreningsituationen. Bolaget åtar sig att senast tre månader efter det att beslut vunnit laga kraft till länsstyrelsen inkomma med en samlad riskbedömning enligt Naturvårdsverkets rapport 4918.

Länsstyrelsen har i ett yttrande motsatt sig bifall till yrkandena samt anfört bl.a. följande. De undersökningar som hitintills har genomförts visar på mycket skiftande, och delvis motstridiga resultat, varför ytterligare undersökningar bedöms vara nödvändiga. Mot bakgrund av att det råder stor osäkerhet kring omfattningen och lokaliseringen av de olika verksamheter som bedrivits på fastigheten behöver ytterligare undersökningar göras i den omfattning som har föreskrivits i föreläggandet. Bl.a. talar bolagets egna konstateranden – att det inte är helt klarlagt var batterihanteringen som avses i punkt 2 har förekommit – för att ytterligare provtagning kan vara nödvändig för att med större säkerhet kunna göra en riskbedömning av det förorenade området.

Den grusade yta som avses i föreläggandet punkt 3 finns i den västra delen av fastigheten och inte i den östra, vilket bolaget också mycket riktigt påpekat. Det måste ha varit uppenbart vilken yta som avses, och som funnits beskriven i tidigare handlingar i ärendet och därmed är detta en uppenbar felskrivning som saknar betydelse för förståelsen av föreläggandet.

Det finns i ärendet motstridiga uppgifter om huruvida ett nytt bärlager har anlagts eller inte. I bolagets överklagande sägs att ett nytt bärlager lades på gården men i WSP:s utredning 2004-09-29, sida 7, sägs att asfalten är anlagd utan bärlager direkt på underliggande morän. Uppgifterna kan vara av betydelse för tolkningar och utvärderingar av resultat inför riskbedömning, och de kompletterande provtagningar som föreskrivits kan möjligen ge klarhet i denna osäkerhet.

DOMSKÄL

Den tillämpliga lagstiftningen är återgiven i länsstyrelsens beslut. Därutöver bör även följande nämnas.

Underlåtenhet att kommunicera

Enligt 17 § förvaltningslagen (1986:223) får ett ärende inte avgöras utan att den som är sökande, klagande eller annan part har underrättats om en uppgift som har tillförts ärendet genom någon annan än honom själv och han fått tillfälle att yttra sig över den.

De förelagda undersökningarna i det aktuella målet är kompletteringar till tidigare utförda miljögeotekniska undersökningar åren 1995, 2004 och 2005. Under denna tid har, enligt utredningen i målet, länsstyrelsen och Stena Metall AB haft kontakt vid flera tillfällen. Miljödomstolen kan inte finna att ärendet hos länsstyrelsen tillförts uppgifter som Stena inte haft möjlighet yttra sig över. Miljödomstolen finner således att det inte föreligger någon sådan underlåten kommunikation som skulle strida mot 17 § förvaltningslagen.

Föreläggandet

Miljödomstolen finner liksom länsstyrelsen att det i tidigare undersökningar och utredningar förekommer en del motstridiga resultat. Det medför att det behöver tas fler prover för att klarlägga hur situationen ser ut. Därmed finns det inte skäl till annan bedömning än den Länsstyrelsen gjort. Överklagandet skall därför avslås.

I punkt 3 i det överklagade föreläggandet står "[...] den grusade ytan i fastighetens östra del [...]" Parterna är nu överens om att det borde stått "[...] den grusade ytan i fastighetens västra del [...]". Ordet östra skall därför bytas ut mot ordet västra.

Då tiden för att efterfölja föreläggandet numera är passerad skall tidpunkten när åtgärderna skall vara utförda ändras till senast 6 månader efter att denna dom vunnit laga kraft.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, Dv 427, se bilaga 2

Överklagande senast den 27 februari 2009. Prövningstillstånd krävs.

Klas Bergenstråhle

Bertil Varenius

I detta avgörande har deltagit rådmannen Klas Bergenstråhle och miljörådet Bertil Varenius. Målet har handlagts av beredningsjuristen Anna Widströmer.